Trafikutskottets betänkande 1986/87:17

om telekommunikationer (prop. 1986/87:100 bil. 8)

TU
1986/87:17

Sammanfattning

I betänkandet behandlas och tillstyrks förslagen i propositionen. De innebär bl.a. att televerkskoncernen under treårsperioden 1988–1990 gör investeringar på ca 9 miljarder kronor per år. Härav avser ca 5,5 miljarder kronor telenätet.

Vidare bör enligt utskottet riksdagen lämna utan erinran vad som i propositionen anförs om kostnadsanpassning av televerkets taxor. Kostnadsanpassningen, som skall ske successivt, innebär i huvudsak sänkta taxor för riks- och utlandssamtal och höjda taxor för lokalsamtal samt höjda inträdes- och kvartalsavgifter för abonnemang.

Utskottet behandlar också ett flertal motionsyrkanden. De gäller främst inriktningen och omfattningen av televerkets verksamhet och investeringar, televerkets statskapital, monopol- och konkurrensfrågor samt taxe- och servicefrågor. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden eller föreslår att de lämnas utan åtgärd.

Till betänkandet är fogat fyra reservationer.

SJÄTTE HUVUDTITELN

Telekommunikationer

I proposition 1986/87:100 bil. 8 (kommunikationsdepartementet) har regeringen under avsnittet Särskilda frågor, Telekommunikationer (s. 166–185), föreslagit riksdagen

att godkänna vad föredragande departementschefen har förordat om inriktningen och omfattningen av televerkets verksamhet och investeringar under perioden 1988–1990,

att godkänna att televerkets verksamhet skall inriktas på de soliditets-, räntabilitets-, prisnivå- och servicemål som föredragande departementschefen har förordat för perioden 1988–1990,

att ta del av vad föredragande departementschefen har anfört om kostnadsanpassning av televerkets taxor,

att bemyndiga regeringen att sätta ned beloppet för televerkets inleverans av överskott till statsverket i enlighet med vad föredragande departementschefen har förordat i propositionen.

1 *Riksdagen 1986/87. 15 saml. Nr 17*

1986/87:T204 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 17 och 18),

17. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om upphävande av televerkets monopol på teleutrustning,

18. att riksdagen beslutar om sådan uppskrivning av televerkets statskapital att inleveranserna till statsbudgeten blir ytterligare 300 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

1986/87:T223 av Jan Hyttring och Bertil Jonasson (båda c) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 1), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en översyn av Värmlands telekommunikationsnät.

1986/87:T226 av Nils-Olof Gustafsson och Margareta Winberg (båda s) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 5, 6 delvis och 7),

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder i syfte att utveckla telekommunikationerna och datastugorna i Jämtlands län,

6. (delvis) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av decentraliserat beslutsfattande inom televerket,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett sammanbundet telenät i Mittnordenområdet.

1986/87:T229 av Magnus Persson m.fl. (s) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 3), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motion 1986/87:A493 (s) anförts om behovet av investeringar i ny tele- och kommunikationsteknik.

1986/87:T233 av Olle Grahn m.fl. (fp) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 14–16),

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avskaffande av televerkets monopol på modem med högre hastigheter,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avskaffande av televerkets monopol på abonnentväxlar,

16. att riksdagen beslutar om en sådan uppskrivning av televerkets statskapital och avkastningskrav att inleveranserna till statsbudgeten blir ytterligare 600 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

1986/87:T801 av Anna Wohlin-Andersson och Birgitta Hambraeus (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att televerket får i uppdrag att ta nödvändiga kontakter för att överenskommelse skall kunna träffas mellan Sverige och resp. Österrike, Grekland och Schweiz om Ba-samtal i båda riktningarna.

1986/87:T802 av Marianne Karlsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att telefonabonnenternas sekretesskydd

skall anses vara en rättighet vilken televerket kostnadsfritt skall vara skyldig att erbjuda sina kunder.

1986/87:T804 av Anders Björck (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att dubbeldebitering vid installation av telefonabonnemang i fritidshus bör upphöra.

1986/87:T805 av Martin Olsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om kostnad för nya telefonabonnemang för vissa yrkesgrupper med behov av mer än en bostad.

1986/87:T806 av Rune Ångström m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett tvådelat taxesystem med en lokaltaxa och en rikstaxa, enhetlig för hela riket.

1986/87:T807 av Rune Ångström m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande en regionalpolitiskt motiverad hög prioritet för utbyggnaden av fiberoptik i det norrländska telenätet.

1986/87:T808 av Ulla Pettersson (s) och Gunhild Bolander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om teletaxorna mellan Gotland och fastlandet.

1986/87:T809 av Olle Aulin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande förändrade tidsgränser för lokalsamtal.

1986/87:T810 av Erik Holmkvist m.fl (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om snara förbättringar och utbyggnader av telenätet i norra Sverige.

1986/87:T811 av Gullan Lindblad (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag att televerkets monopol inom informationssektorn skall avskaffas och en breddning av denna sektor skall stimuleras.

Motiveringen till yrkandet finns i motion 1986/87:N403 (m).

1986/87:T812 av Rolf Clarkson m.fl. (m) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 3, 6–9),

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts under avsnittet Televerkets monopolområde,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts under avsnittet Konkurrens på nya teletjänster,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts under avsnittet Taxefrågor,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts under avsnittet Framkomlighet på nätet,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts under avsnittet Ekonomiska mål m. m.

1986/87:T813 av Per-Richard Molén m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om televerkets taxor.

1986/87:T814 av Olle Grahn m.fl.(fp) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 2 och 3),

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ansvar för teleforskning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om upphävande av kvarvarande telemonopol.

1986/87:T815 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om enhetliga telefonnummer för vissa myndigheter.

1986/87:T816 av Bengt Harding Olson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att analysera frågan om ett datasystem som baserar sig på en terminal per telefonabonnent.

1986/87:T817 av Elisabeth Fleetwood och Gunnel Liljegren (båda m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att televerket får i uppdrag att snarast lägga förslag hur den nya tekniken för kombination direktsamtal – textförmedlade samtal skall utnyttjas.

Bakgrund

Televerket har ett övergripande ansvar för telekommunikationerna i landet. Verket skall tillgodose vårt behov av säkra telekommunikationer med god kvalitet och till lågt pris. Sociala och regionalpolitiska hänsyn skall därvid tas. Vid planeringen och genomförandet av verksamheten i fred skall de krav som totalförsvaret ställer beaktas. Verksamheten skall bedrivas inom ramen för de ekonomiska krav och de servicemål som statsmakterna ställer upp.

Telefon och andra tjänster inom området talkommunikation utgör basen för verksamheten. Därutöver arbetar televerket med teleanknutna informationssystem för data, text och bild. Verket sköter distributionen av Sveriges Radios radio- och TV-program och ansvarar för hushållningen med radiofrekvenser. Verket har ett ansvar för och skall medverka till att det inom landet bedrivs en sådan forskning och utveckling att Sverige kan behålla sin framträdande ställning inom telekommunikationsområdet.

Verksamheten bedrivs både inom verkets ram och i bolagsform. Bolagens verksamhet skall vara ett naturligt stöd och komplement till televerkets egen och vara inordnad i en koncernstrategi.

Mot bakgrund av data- och teleteknikens snabba utveckling har televerket på senare år – genom successiva riksdagsbeslut – fått ökad ekonomisk handlingsfrihet och bättre möjligheter att handla marknadsmässigt. De traditionella anslagsframställningarna har ersatts av rullande treårsplaner, avsedda att ge statsmakterna ett bättre underlag än tidigare för en övergripande styrning av televerkskoncernens verksamhet. I ett treårsperspektiv belyses således prognostiserad efterfrågan på verkets produkter och tjänster, planerade investeringsvolymer samt de finansiella konsekvenserna i fråga

om kapitalbehov, finansieringskällor, soliditet, räntabilitet, taxenivå och resultat. Vidare redovisas servicenivåer, produktivitetsutveckling samt strategin för den pågående moderniseringen och utbyggnaden av telenätet.

Utskottet

1. Inriktningen och omfattningen av televerkets verksamhet och investeringar

Televerkets verksamhet under treårsperioden 1988–1990 bör enligt föredragande departementschefen – liksom enligt nu gällande treårsplan – inriktas på olika åtgärder, inkl. mycket omfattande investeringar, i syfte att komma till rätta med framkomlighetsproblem i telenätet, samtidigt som man bygger upp ett modernt nät med möjlighet till nya tjänster.

Föredraganden tillstyrker vidare prioriteringen av nätutveckling och nättjänster i verkets förslag till ny treårsplan. Verkets satsningar skall innebära att brist på telekommunikationer ingenstans i landet skall utgöra ett hinder för utveckling och drift av verksamhet.

I propositionen erinras också om att statsmakterna upprepade gånger betonat vikten av att framkomlighetsproblemen i telenätet löses. Föredraganden betonar att televerket måste ha möjligheter att investera tillräckligt mycket för att klara den uppgiften.

Televerkskoncernens totala investeringar planeras till ca 27 miljarder kronor under treårsperioden 1988–1990. Härav avser ca 16,5 miljarder kronor telenätet och återstoden huvudsakligen investeringar i utrustning, som hyrs ut till abonnenterna, samt radioanläggningar, fastigheter, maskiner och inventarier. Föredraganden understryker att han – med hänsyn till den stora investeringsvolymen – finner det mycket angeläget att televerket noga överväger investeringarnas ekonomiska och servicemässiga effekter för att om möjligt på längre sikt minska investeringsvolymen.

I motion T226 (s) framhålls att telenätet i Jämtlands län inte har samma standard som i tätare bebyggda områden. För att glesbygdens orter i länet skall kunna utvecklas – fortsätter motionärerna – fordras fungerande teleförbindelser som byggs upp med digital teknik. Vidare framhålls att televerket i början av 1990-talet kommer att ha ett fiberoptiskt nät som når Åre/Duved. Därmed kommer enligt motionärerna teleförbindelse att fattas på en ca sex mil lång sträcka mellan Åre/Duved och den norska gränsen. Ett glasfiberoptiskt linjenät bör vidare finnas mellan Sundsvall och Umeå mot Vasa för vidare distribution in i Finland.

I motion T223 (c) framhålls att ett föråldrat telekommunikationsnät i stora delar av Värmland lägger hinder i vägen för satsningar på nya branscher som elektronik och data. Televerket bör därför göra en översyn av telenätet i Värmland och åtgärda därvid konstaterade brister.

I motion T229 (s) framhålls att teleinvesteringar i nya system för telekommunikation på korta och långa avstånd baserade på fiberoptik och satellitsystem bör prioriteras högt i Värmlands län.

I motion T807 (fp) framhålls att det av regionalpolitiska skäl är ytterst

angeläget att det norrländska telenätet byggs ut med fiberoptik och att en sådan investering ges största möjliga prioritet.

I motion T810 (m) framhålls att telenätet i norra Sverige snarast bör förbättras och byggas ut.

Utskottet vill med anledning av samtliga dessa motionsyrkanden erinra om att televerkets huvuduppgift är att i Sverige erbjuda och underhålla allmänna telekommunikationer så att nätet fungerar på ett tillfredsställande sätt för alla abonnenter. Behovet av kommunikationer för tal, text och data skall tillgodoses med god kvalitet till rimliga priser. Vidare erinrar utskottet om föredragandens uttalande att televerkets satsningar skall innebära att brist på telekommunikationer ingenstans i landet får utgöra hinder för utveckling och drift av verksamhet. Av propositionen framgår även att digitaliseringen nu har kommit så långt att Sverige som första land i världen får ett rikstäckande, sammanhängande digitalt telenät.

Utskottet förutsätter att den i propositionen angivna investeringsvolymen är tillräcklig för att televerket skall kunna fullgöra den angivna huvuduppgiften och för att lösa de framkomlighetsproblem som föreligger. Frågan om vilken teknik som verket därvid använder är enligt utskottets mening verket självt bäst skickat att bedöma.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet inte någon riksdagens åtgärd påkallad med anledning av de motionsyrkanden som nu är i fråga.

Vad föredraganden anfört om inriktningen och omfattningen av televerkets verksamhet och investeringar under perioden 1988–1990 har inte givit utskottet anledning till erinran, varför regeringens förslag i denna del tillstyrks.

2. Televerkets soliditets-, räntabilitets-, prisnivå- och servicemål

Föredraganden framhåller att de viktigaste *servicemålen* som statsmakterna bör ställa upp för televerket gäller framkomligheten i telefonnätet, genomsnittliga felavhjälpningstider och leveranstider för telefon. Den ambition för framkomligheten – 98 % från år 1988 – som fastställdes av fjolårets riksmöte bör enligt föredraganden ligga fast. Detsamma gäller målet för underhåll av huvudledningar (ledningar mellan telefonstationer och apparater). 55 % av underhållsarbetena skall vara klara inom åtta timmar från anmälan under vardagar. Leveranstiden för huvudledningar bör i medeltal vara 17 dagar.

I fråga om *prisnivåmålen* framhåller föredraganden att televerkets taxor tidigare över en längre period utvecklats betydligt långsammare än konsumentprisindex. Med hänsyn till de stora investeringar som erfordras under perioden 1988–1990 och till kraven på långsiktigt hög soliditet föreslås en höjning av prisnivån högst i takt med den allmänna prisutvecklingen under perioden.

Soliditeten, dvs. relationen mellan eget och totalt kapital, sjönk från 79 % 1983/84 till 63,6 % 1985/86. Med de antagna prisökningarna beräknas soliditeten år 1990 komma upp till den nivå – 65 % – som riksdagen funnit

önskvärd på lång sikt. Detta krav på televerket bör – framhåller föredraganden – ligga fast.

Beträffande *räntabiliteten* framgår det av propositionen att televerket under budgetåren 1983/84 och 1984/85 inte klarade avkastningskravet på 3 % realt. Så beräknas dock ske under budgetåret 1985/86.

Föredraganden framhåller att om televerket under perioden 1988–1990 skulle uppnå en real förräntning av eget kapital på endast 3 % skulle detta få till följd att soliditeten minskar till 51 % år 1990. Prisnivån skulle i så fall kunna sänkas något både realt och nominellt, medan upplåningen skulle behöva öka avsevärt. En sådan utveckling finner föredraganden inte acceptabel. Ett i förhållande till annan näringsverksamhet alltför lågt avkastningskrav på televerket, som innebär att man kan hålla lägre priser, innebär samtidigt att televerkets verksamhet gynnas i förhållande till annan verksamhet. En ökning av avkastningskravet är därför – betonar föredraganden – motiverad. Avkastningen bör vara så hög att den i kombination med planerad investeringsnivå räcker för att klara soliditetskravet.

I motion T812 (m) framhålls att televerket bör prioritera god framkomlighet och låg felfrekvens och ha som målsättning att successivt anpassa sina taxor efter de verkliga kostnaderna. Vidare bör enligt motionärerna verket självt få bestämma sina priser så att de av riksdagen uppsatta målen för soliditet och räntabilitet kan uppnås.

Vad först gäller kravet på en successiv anpassning av televerkets taxor till de verkliga kostnaderna vill utskottet erinra om att regeringen i november 1986 beslutade om vissa taxeförändringar som ett led i en långsiktigt ökad kostnadsanpassing av taxorna. Rikssamtalstaxan skall enligt beslutet successivt sänkas genom att de högsta avståndsklasserna tas bort. Från den 1 januari innevarande år kostar inget telefonsamtal mer per minut än ett samtal över 18 mil. Den långsiktiga inriktningen innebär vidare att avgifterna för utlandssamtal skall sänkas. När övriga taxor kan behöva höjas, skall tyngdpunkten läggas på avgifterna för lokalsamtal och på inträdes- och kvartalsavgiften för abonnemang.

Regeringens beslut skall enligt föredraganden ses mot bakgrund dels av det regionalpolitiska intresset att fortsätta att minska kostnaderna för rikssamtalen, dels av strävandena att i en ny konkurrenssituation på teleområdet söka värna om ett sammanhållet telenät. Föredraganden framhåller att teletaxorna visar en dålig överensstämmelse med televerkets kostnader. Utlands- och rikssamtal är i genomsnitt dubbelt så dyra som televerkets kostnader för dem. Med ny teknik och ett alltmer informationsintensivt produktionssätt blir det – fortsätter föredraganden – intressant och möjligt för företagen att slippa dessa överpriser genom att leda trafiken vid sidan av det allmänna telenätet. Stora kunder eller med televerket konkurrerande företag kan etablera egna långdistansnät och utnyttja televerkets lokalnät för att nå slutanvändarna. Med nuvarande taxesättning skulle televerket komma att göra stora förluster på sin del av ett sådant nät, dvs. kraftigt subventionera konkurrenterna. Dessa kan däremot "skumma grädden" och hålla betydligt lägre avgifter för den långväga delen än televerket och ändå få en stor vinst.

De stora företagen – fortsätter föredraganden – står för en stor del av televerkets intäkter (ca 10 % av kunderna står för 60 % av intäkterna från telefonnätet) och utnyttjar i hög grad de tjänster som är mest lönsamma för televerket. Intäkterna från dessa kunder är således helt avgörande för televerkets ekonomi. En försämring av ekonomin för det allmänna telesystemet, genom att för televerket lönsamma kunder faller bort, skulle därför kunna få starkt negativa konsekvenser både för hushåll och mindre företag. De minskande inkomsterna skulle behöva kompenseras genom kraftiga avgiftshöjningar eller inskränkningar i de samhälleliga kraven på televerket.

Regeringen har i detta läge – framhåller föredraganden avslutningsvis – funnit det motiverat att i god tid och under kontrollerade former genomföra en omläggning mot ökad kostnadsanpassning av taxorna även om den på kort sikt innebär vissa kostnadsökningar för en del abonnenter. Annars kommer, genom minskade trafikintäkter, större försämringar av televerkets ekonomi att riskeras med oöverskådliga negativa konsekvenser.

Som framgår av vad utskottet anfört i det föregående bör televerket under perioden 1988–1990 prioritera nätutveckling och nättjänster och uppnå en framkomlighet på 98 % i telefonnätet.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet motionärernas yrkanden om en successiv kostnadsanpassning av televerkets taxor och om prioritering av god framkomlighet och låg felfrekvens tillgodosedda. Dessa yrkanden bör därför kunna lämnas utan särskild åtgärd.

Med tanke på televerkets mycket dominerande roll för teletrafiken i landet finner utskottet det inte lämpligt att verket bemyndigas att helt självständigt bestämma sina priser. Motionsyrkandet härom avstyrks följaktligen.

Vad föredraganden anfört om televerkets soliditets-, räntabilitets-, prisnivå- och servicemål för perioden 1988–1990 har inte givit utskottet anledning till erinran, varför regeringens förslag i denna del tillstyrks.

Enligt utskottets mening bör vidare vad föredraganden anfört om *kostnadsanpassning av televerkets taxor* av riksdagen lämnas utan erinran.

3. Ökning av televerkets inleveranser av överskott till statsverket

I motion T204 (c) yrkas att riksdagen beslutar om sådan uppskrivning av televerkets statskapital att inleveranserna till statsverket blir ytterligare 300 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

I motion T233 (fp) yrkas att riksdagen beslutar om en sådan uppskrivning av televerkets statskapital och avkastningskrav att inleveranserna till statsverket blir ytterligare 600 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Utskottet vill med anledning av dessa motionsyrkanden erinra om riksdagens beslut (prop. 1983/84:100 bil. 8, TU 1983/84:16, rskr. 1983/84:249) att *dels* omvandla televerkets statskapital per den 30 juni 1984 till ett amorteringsfritt statslån att redovisas som en långfristig skuld i verkets räkenskaper och med en ränta som är lika med statens utlåningsränta, *dels* bilda ett nytt fast statskapital genom en uppvärdering av vissa av televerkets fastigheter med 1 760 milj. kr. Statens krav på överskott skulle baseras på

detta nya statskapital. Räntesatsen sattes till statens avkastningsränta. En ökning av inleveranserna till statsverket, på sätt som motionärerna föreslår, skulle innebära ett avsteg från de principer som riksdagen lagt fast. Vidare skulle en sådan åtgärd försämra verkets likviditet och soliditet och innebära att teleabonnenterna genom höjda taxor belastas med kostnader som verket inte självt kan påverka eller förutse. Utskottet är för sin del inte berett att förorda sådana kostnadsökningar och avstyrker därför motionsyrkandena.

4. Monopol- och konkurrensfrågor

Enligt motionerna T204 (c), T233 (fp), T812 (m) och T814 (fp) bör televerkets monopol på abonnentväxlar och höghastighetsmodem upphöra. Som stöd för yrkandena åberopas bl.a. erforderligheten av en effektivitetsbefrämjande konkurrens inom ifrågavarande produktområden.

I motion T814 (fp) framhålls också att det bör vara möjligt för den som hyr ledningar av televerket att sälja kapacitet till annnan.

I motion T812 (m) framhåller motionärerna att de, utifrån sin övergripande ståndpunkt att marknadsekonomin skall vara styrande, att frihandel bör råda och att konkurrensbegränsningar bör bekämpas, finner det angeläget att televerket handhar befintliga liksom tillkommande verksamhetsgrenar på sådant sätt att faktiska monopol undviks. En sådan strävan bör komma konsumenterna till godo i form av ett direkt utbud av teletjänster till fördelaktiga priser. Vad i motionen sålunda anförts om konkurrens på nya teletjänster bör enligt motionärerna riksdagen ge regeringen till känna.

I motion T811 (m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att televerkets monopol inom informationssektorn skall avskaffas och en breddning av denna sektor stimuleras. Nuvarande monopol av faktisk eller funktionell art innebär enligt motionären en hämsko för utvecklingen inom telekommunikationsområdet.

Utskottet vill med anledning av samtliga dessa motionsyrkanden till en början erinra om att något legalt monopol inte föreligger inom telekommunikationsområdet i Sverige. Det är således tillåtet för andra än televerket att bygga telenät och därigenom erbjuda teletjänster till allmänheten. Däremot föreligger ensamrätt för televerket att tillhandahålla vissa kundutrustningar som ansluts till det allmänna telenätet. Denna ensamrätt omfattar numera endast höghastighetsmodem och abonnentväxlar.

Som framgår av vad utskottet anfört i det föregående bör regeringens beslut om en kostnadsanpassning av televerkets taxor ses mot bakgrund av bl.a. en ny konkurrenssituation på teleområdet. Den tekniska utvecklingen gör det möjligt – och lönsamt – för televerkets stora kunder att leda långväga trafik vid sidan av det allmänna telenätet. Härigenom aktualiseras enligt utskottets mening inte endast förändringar av taxestrukturen utan också allmänna överväganden i fråga om utformningen av telepolitiken och televerkets roll för dennas genomförande. Enligt vad utskottet erfarit pågår sådana överväganden – omfattande bl.a. också televerkets monopol på abonnentväxlar – inom kommunikationsdepartementet.

I avvaktan på resultatet härav avstyrker utskottet samtliga de motionsyrkanden som nu är i fråga.

Motion T812 (m) gäller bl.a. *vissa telefonapparater.* Enligt motionärerna har televerket lagstadgat monopol på leverans av den första telefonapparaten i ett abonnemang, såvida kunden ej redan tidigare har en av televerket levererad bastelefon. Detta monopol – säger motionärerna – bör upphävas.

Utskottet vill med anledning av det sagda erinra om att riksdagen i juni 1985 (prop. 1984/85:100 bil. 8 och prop. 1984/85:158, TU 28, rskr. 382) beslutade upphäva televerkets monopol på telefonapparater – utom vissa telefonautomater – med verkan fr.o.m. den 1 november 1985. Numera får sålunda telefonapparater med typgodkännande (T-märkning) kopplas in på det allmänna telenätet. De apparater som verket före nämnda dag levererat har överlåtits till kunderna utan kostnad och med bibehållet underhållsansvar för verket. En basapparat av hög kvalitet och med underhåll utan extra kostnad skall *normalt* ingå i varje telefonabonnemang. Abonnemang skall kunna erbjudas till reducerat pris utan apparat exempelvis till den som redan har en basapparat eller till företag som skaffar abonnemanget för datakommunikation. Den första telefonapparaten i ett abonnemang kan sålunda – lika väl som varje följande apparat – tillhandahållas av annan leverantör än televerket. Samtliga apparater som ansluts till nätet måste dock vara typgodkända. Verkets underhållsansvar omfattar givetvis inte andra leverantörers apparater.

Då syftet med motionsyrkandet, såvitt nu är i fråga, synes tillgodosett, bör det kunna lämnas utan särskild åtgärd.

5. Vissa taxefrågor

I motion T809 (m) framhålls att den av regeringen beslutade taxeomläggningen innebär förkortningar av *markeringsperioden för lokalsamtal.* Motionären vill ha en återgång till tidigare gällande ordning i fråga om lokalsamtal under kvällar och helger.

Ifrågavarande förändringar är helt i linje med vad riksdagen uttalat om vikten av att åstadkomma ett "rundare" Sverige. Förändringarna utgör också ett led i en förbättrad kostnadsanpassning av televerkets taxor. Utskottet finner i likhet med föredraganden en sådan anpassning erforderlig och avstyrker därför motionen.

Enligt motion T806 (fp) bör ett tvådelat taxesystem med en lokaltaxa och *enhetlig rikstaxa* införas.

Motionärernas önskemål tillgodoses enligt utskottets mening i avsevärd utsträckning genom den av regeringen beslutade taxeomläggningen. Av regeringens beslut framgår att antalet samtalstaxor inom landet på sikt skall minskas till tre: lokaltaxa, närtaxa och fjärrtaxa. En sådan taxestruktur synes medföra en bättre kostnadsanpassning än den tvådelade taxa som motionärerna förespråkar.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen.

I motion T808 (s, c) begärs lägre taxor för *teletrafiken till Gotland.* Enligt motionärerna kostar ett telefonsamtal en vardagförmiddag från Gotland till fastlandet minst 128 öre per minut. I andra riktnummerområden kan man dock ringa till ett grannområde för 45 öre per minut.

Taxeomläggningen och den långsiktiga inriktningen att sänka kostnaderna för rikssamtal gynnar enligt utskottets mening även Gotland. Motionärernas synpunkter kommer också – enligt vad utskottet erfarit – att övervägas av televerket i samband med den fortsatta översynen av taxestrukturen. Någon riksdagens åtgärd synes följaktligen inte erforderlig med anledning av motionen, varför densamma avstyrks.

I motion T226 (s) förordas *en särskild "Mittnordstaxa"* i syfte att främja näringsliv, kommunikationer, turism, utbildning, forskning och kultur inom regionen i fråga.

Motionärernas önskemål tillgodoses enligt utskottets mening genom taxeomläggningen och den långsiktiga inriktningen att sänka avgifterna för riks- och utlandssamtal. Motionsyrkandet i här berörd del bör sålunda kunna lämnas utan någon riksdagens åtgärd.

I motionerna T804 (m), T805 (c) och T813 (m) behandlas de nyligen höjda *kostnaderna för telefonabonnemang i fritidshus.*

I den förstnämnda motionen framhålls att televerket – när ett fritidshus byter ägare – kan ta dubbelt betalt för installationskostnaden.

I den sistnämnda motionen framhålls att tillgången till telefon är en social rättighet för vilken televerkets kunder bör ställa upp solidariskt. De ökade kostnader som installation av telefon i fritidshus medför för televerket bör därför enligt motionärerna fördelas på samtliga teleabonnenter.

I motion T805 (c) framhålls att det finns yrkesgrupper – bl.a. renskötande samer samt vissa fiskare och skogsägare – som har behov av mer än en bostad. Telefonabonnemang i sådana extra bostäder bör enligt motionärerna inte vara förenade med högre kostnader än vad som gäller för permanentbostäder.

Televerket har med verkan från den 14 januari innevarande år genomfört en kraftig ökning av priserna för fritidshusabonnemang. En närmare redogörelse för bakgrunden till verkets beslut återfinns i en inom verket upprättad promemoria, vilken som *bilaga* har fogats till detta betänkande.

Av promemorian framgår bl.a. att prishöjningarna är avsedda att minska televerkets förluster för ifrågavarande verksamhet. Förlusterna uppgick för år 1986 till 90 milj. kr., men väntas efter prishöjningarna minska till 32 milj. kr. för år 1987.

Av promemorian framgår vidare att ledning till fritidshus som blir ledig i samband med t.ex. en försäljning av huset kan övertas mot en kostnad av 200 kr. Vidare kan nytt abonnemang tecknas för endast 1 000 kr. av ny abonnent i fritidshuset, om detta sker inom tre kvartal från ägarbytet. Ny ledningsavgift utgår sålunda inte i sådana fall. Kunden informeras om dessa villkor när televerket fått underrättelse om en planerad förändring av abonnemanget.

Utskottet finner det för sin del vara en riktig princip att kostnaderna för installation av telefon i fritidshus primärt bärs av berörda abonnenter och att televerkets priser för tjänsten präglas av en förbättrad kostnadsanpassning. Med hänvisning härtill och till vad utskottet i övrigt nu anfört avstyrks motionerna T804 (m) och T813 (m).

I vad gäller den i motion T805 (c) behandlade frågan om *kostnaderna för telefonabonnemang för vissa yrkesutövare* med behov av mer än en bostad är televerket, enligt vad utskottet erfarit, berett att från fall till fall söka lösningar, som innebär avsteg från de regler som gäller för abonnemang i fritidshus. Då utskottet utgår från att så blir fallet torde syftet med motionen kunna tillgodoses. Den bör följaktligen kunna lämnas utan särskild åtgärd.

6. Vissa servicefrågor

Enligt motion T801 (c) bör televerket söka få till stånd överenskommelser med teleförvaltningarna i Österrike, Grekland och Schweiz om *telefonsamtal som betalas av mottagaren.*

Enligt vad utskottet erfarit är det numera möjligt att ringa samtal som betalas av mottagaren mellan Sverige och Grekland och vice versa. Teleförvaltningarna i Schweiz och Österrike motsätter sig dock denna typ av telefonsamtal med länder till vilka telefontrafiken är automatiserad, eftersom samtalen fordrar medverkan av telefonist. Dessa teleförvaltningar hänvisar i stället berörda kunder till möjligheten att ringa ett kort automatiskt kopplat samtal och därvid ange ett telefonnummer på vilket de önskar bli uppringda. Samtal "mottagaren betalar" i riktning till Schweiz är dock möjliga, eftersom någon telefonist där ej blir inblandad. Televerket kommer under innevarande år att med Förenta staterna prova ett arrangemang som möjliggör samtal "mottagaren betalar" därifrån till Sverige utan medverkan av amerikansk telefonist. Om provet faller väl ut och om det finns efterfrågan, ämnar verket söka få till stånd liknande arrangemang med andra länders teleförvaltningar.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet någon riksdagens åtgärd ej påkallad med anledning av motionen, varför den avstyrks.

I motion 1986/87:T802 (c) framhålls att *telefonabonnenternas sekretesskydd* skall anses vara en rättighet, vilken televerket kostnadsfritt skall vara skyldigt att erbjuda sina kunder.

De avgifter som televerket tar ut av abonnenter som inte vill ha namn, adress och telefonnummer införda i telefonkatalogen är avsedda att kompensera verket för merkostnader för erforderliga manuella rutiner i syfte att säkerställa sekretessen. Om tjänsten vore avgiftsfri, skulle det innebära att verkets kostnader för den måste fördelas på samtliga abonnenter. Så bör enligt utskottets mening ej ske, varför motionen avstyrks.

I motion T815 (fp) erinras om att telefonnumret 90 000 kan användas över hela landet i nödsituationer. Likaså är televerkets egna telefonnummer – fortsätter motionären – för nummerupplysning, namnupplysning, tidgivning m.fl. enhetliga över hela landet. *Enhetliga telefonnummer* över hela landet bör också införas för t.ex. myndigheter som ofta anlitas av allmänheten.

Enligt vad utskottet erfarit är televerket berett att diskutera enhetliga telefonnummer med myndigheter och företag som har behov av sådana nummer. Motionen synes sålunda kunna lämnas utan någon riksdagens åtgärd.

I motion T817 (m) behandlas *texttelefoner*. Ny teknik gör det möjligt – framhåller motionärerna – för den döve att tala direkt till annan abonnent (utan textförmedling), medan dennes svar däremot som i dag förmedlas per text till den döve. Televerket bör enligt motionärerna lägga fram förslag om hur den nya tekniken skall utnyttjas.

Enligt vad utskottet erfarit anser man inom televerket att kostnadsutvecklingen för persondatorer (PC) inom en nära framtid kommer att göra dessa mer ekonomiska som texttelefon än en specialutvecklad apparat. Den nuvarande texttelefonen Diatext II betraktas därför som den sista specialprodukten för ren texttelefoni. Verket tar fram generell programvara till de PC-system med texttelefonfunktion som förekommer på marknaden. Härigenom öppnas möjlighet för de hörselskadade till kommunikation även med databaser, datakonferenser och övriga PC-användare. I samband härmed undersöker verket möjligheterna till blandad kommunikation med text och tal samt omvandling av text till syntetiskt tal.

Teknikutvecklingen synes sålunda tillgodose önskemålet i motionen, varför denna bör kunna lämnas utan någon riksdagens åtgärd.

7. Kompensation för tull och skatt för telesatelliter

Av propositionen framgår att i en "Överenskommelse mellan Sverige och Norge om samarbete på telesatellitområdet" stadgas om bildande av ett nordiskt telesatellitkonsortium. I stadgarna för konsortiet anges att driftbolaget, Notelsat, skall kompenseras för den skatt eller tullavgift som påförs bolaget av resp. land. Notelsat ägs till lika delar av de svenska och norska televerken. Televerket bör därför, enligt föredragandens mening, för Sveriges del betala ut den kompensation som det kan bli fråga om. Televerket bör därefter i sin tur ersättas genom motsvarande minskning av det överskott som verket skall inleverera till statsverket.

Av propositionen framgår vidare att Eutelsat, den europeiska telesatellitorganisationen, enligt den konvention som Sverige anslutit sig till, i varje medlemsland är befriad från inkomstskatt och direkt förmögenhetsskatt samt från tullar på all utrustning tillhörande dess satellitsystem. Konventionens bestämmelser skall, framhåller föredraganden, kompletteras med ett privilegieprotokoll som är under utarbetande och som är avsett att ingås mellan samtliga medlemsstater utom Frankrike, som är värdland för Eutelsat. Enligt en av föreskrifterna i detta protokoll skall medlemsstaterna bevilja Eutelsat befrielse från eller kompensation för sådana skatter och tullar som belastar organisationens inköp av varor och tjänster i medlemsländerna.

Eutelsat upphandlar för närvarande, fortsätter föredraganden, olika kontrolltjänster för nästa generation satelliter. Televerket har, med reservation för tull- och skattebestämmelser, lämnat offert på dessa tjänster. Tull- och beskattningsregler bör inte, betonar föredraganden, medföra att det är förenat med ekonomiska nackdelar för Eutelsat att upphandla varor och tjänster i Sverige. Televerket bör därför kompenseras för de tullar och skatter som avser försäljning till Eutelsat. Detta bör även innefatta kompensation för sådan tull och icke avdragsgill ingående mervärdeskatt hos televerket som verket fått betala för egna inköp av utrustning som krävs för att kunna utföra tjänsterna.

Föredraganden förordar att televerket, liksom i Notelsat-fallet, får sätta ned beloppet för inleverans av överskott till statsverket med hänsyn till de tullar och skatter som televerkets leveranser av varor och tjänster till Eutelsat belastas med.

Vad föredraganden sålunda anfört har inte givit utskottet anledning till erinran, varför regeringens förslag i nu berörd del tillstyrks.

8. Övriga frågor

I motion 1986/87:T814 (fp) framhålls att televerkets starkt ökade satsning på forskning inom vida fält är en komplicerande faktor för samverkan mellan industri och forskare på universitets- och högskolenivå. *Statlig teleforskning* bör enligt motionärerna administreras via forskningsråd och styrelsen för teknisk utveckling samt primärt utföras vid våra universitet och högskolor.

Utskottet vill med anledning av det sagda erinra om att televerkets övergripande ansvar för telekommunikationerna – enligt riksdagens beslut i juni 1985 (prop. 1984/85:100 bil. 8 och prop. 1984/85:158, TU 28, rskr. 382) – också innefattar att verket skall initiera, finansiera och självt driva forsknings- och utvecklingsarbete i syfte att vidmakthålla och stärka Sveriges framträdande ställning inom telekommunikationsområdet. Forskningen och utvecklingen bör enligt beslutet kunna äga rum både inom televerket och – på verkets uppdrag – inom universitet och högskolor. I första hand bör tillämpad forskning bedrivas inom verkets ram och grundforskning vid universitet och högskolor. I anslutning till detta forsknings- och utvecklingsarbete bör exempelvis de handikappades intressen beaktas samt beredskapshänsyn tas i den mån totalförsvarets intressen berörs. Såsom sektoransvarig myndighet bör televerket ge vid spridning åt resultaten av forsknings- och utvecklingsansträngningarna.

Utskottet finner för sin del ej skäl ompröva ifrågavarande riksdagsbeslut och avstyrker därför motionsyrkandet.

I motion T226 (s) framhålls vikten av att televerket ges möjligheter att tillgodose de regionalpolitiska krav som statsmakterna ställer inom kommunikationsområdet. Detta kan endast ske – fortsätter motionärerna – om verket ges en planerad roll i utbyggnad av glesbygdens infrastruktur. Härför krävs ett decentraliserat men ändå samordnat beslutsfattande genom *regionala telestyrelser* för televerket.

Frågan om regionala telestyrelser behandlades i utskottets betänkande TU 1985/86:16 med anledning av en motion, i vilken betonades vikten av att politiker på olika nivåer i varje län är väl förtrogna med televerkets planering av nät, linjer och stationer m.m.

Utskottet erinrade bl.a. om att i televerkets övergripande ansvar för telekommunikationerna i Sverige också ingår att sprida information till företag, organisationer och myndigheter om trafikprognoser och utbyggnadsplaner.

Motionärernas önskemål tillgodoses enligt utskottets mening även genom de serviceråd – bestående av företrädare för olika kundgrupper och för televerket – som verket infört i vissa teleområden och avser att införa i vart och ett av landets 20 teleområden.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet inte någon riksdagens åtgärd påkallad med anledning av motionsyrkandet. Detta avstyrks följaktligen i här berörd del.

I motion T816 (fp) framhålls att tiden nu är mogen att i Sverige sikta på att i varje telefonabonnemang skall ingå en terminal. Regeringen bör enligt motionären tillsätta en utredning med uppgift att analysera frågor om ett datasystem som baserar sig på *folkdataterminaler.*

Som motionären själv framhåller saluför televerket i dag det datasystem han efterfrågar i form av videotextjänsten. Utvecklingen av denna tjänst styrs av marknadens efterfrågan. Såväl televerket som andra leverantörer tillhandahåller, i hård priskonkurrens, ett brett utbud av terminaler. Den av motionären uttalade målsättningen att en sådan terminal skall ingå i varje telefonabonnemang torde dock inte kunna uppnås utan någon form av subventioner. Sådana finner utskottet ej motiverade, varför motionen avstyrks.

9. Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *inriktningen och omfattningen av televerkets verksamhet och investeringar under perioden 1988–1990*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i denna del

a) godkänner vad som förordas härom i propositionen,

b) lämnar motionerna 1986/87:T223 (c) yrkande 1, 1986/87:T226 (s) yrkande 5 och yrkande 7 i denna del, 1986/87:T229 (s) yrkande 3, 1986/87:T807 (fp) och 1986/87:T810 (m) utan särskild åtgärd,

2. beträffande *televerkets soliditetsmål m.m.*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i denna del

a) godkänner att televerkets verksamhet skall inriktas på de soliditets-, räntabilitets-, prisnivå- och servicemål som förordas i propositionen för perioden 1988–1990,

b) lämnar motion 1986/87:T812 (m) yrkandena 7 och 8 utan särskild åtgärd,

c) avslår motion 1986/87:T812 (m) yrkande 9,

3. beträffande *kostnadsanpassning av televerkets taxor*

att riksdagen lämnar utan erinran vad som i propositionen anförs härom,

4. beträffande *ökning av televerkets inleveranser av överskott till statsverket*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:T204 (c) yrkande 18 och 1986/87:T233 (fp) yrkande 16,

5. beträffande *monopol- och konkurrensfrågor*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:T204 (c) yrkande 17, 1986/87:T233 (fp) yrkandena 14 och 15, 1986/87:T811 (m), 1986/87:T812 (m) yrkande 3 i denna del och yrkande 6 samt 1986/87:T814 (fp) yrkande 3,

6. beträffande *vissa telefonapparater*
att riksdagen lämnar motion 1986/87:T812 (m) yrkande 3 i denna del utan särskild åtgärd,

7. beträffande *markeringsperioden för lokalsamtal*
att riksdagen avslår motion 1986/87:T809 (m),

8. beträffande *en enhetlig rikstaxa*
att riksdagen avslår motion 1986/87:T806 (fp),

9. beträffande *teletrafiken till Gotland*
att riksdagen avslår motion 1986/87:T808 (s, c),

10. beträffande *en särskild "Mittnordstaxa"*
att riksdagen lämnar motion 1986/87:T226 (s) yrkande 7 i denna del utan särskild åtgärd,

11. beträffande *kostnaderna för telefonabonnemang i fritidshus*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:T804 (m) och 1986/87:T813 (m),

12. beträffande *kostnaderna för telefonabonnemang för vissa yrkesutövare*
att riksdagen lämnar motion 1986/87:T805 (c) utan särskild åtgärd,

13. beträffande *telefonsamtal som betalas av mottagaren*
att riksdagen avslår motion 1986/87:T801 (c),

14. beträffande *telefonabonnenternas sekretesskydd*
att riksdagen avslår motion 1986/87:T802 (c),

15. beträffande *enhetliga telefonnummer*
att riksdagen lämnar motion 1986/87:T815 (fp) utan särskild åtgärd,

16. beträffande *texttelefoner*
att riksdagen lämnar motion 1986/87:T817 (m) utan särskild åtgärd,

17. beträffande *kompensation för tull och skatt för telesatelliter*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i denna del bemyndigar regeringen att sätta ned beloppet för televerkets inleveranser av överskott till statsverket i enlighet med vad som förordas i propositionen,

18. beträffande *statlig teleforskning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:T814 (fp) yrkande 2,

19. beträffande *regionala telestyrelser*
att riksdagen avslår motion 1986/87:T226 (s) yrkande 6 i denna del,

20. beträffande *folkdataterminaler*
att riksdagen avslår motion 1986/87:T816 (fp).

Stockholm den 31 mars 1987

På trafikutskottets vägnar

Kurt Hugosson

Närvarande: Kurt Hugosson (s), Rolf Clarkson (m), Birger Rosqvist (s), Olle Östrand (s), Olle Grahn (fp), Per Stenmarck (m), Rune Johansson (s), Margit Sandéhn (s), Hugo Bergdahl (fp), Görel Bohlin (m), Sten-Ove Sundström (s), Viola Claesson (vpk), Jarl Lander (s), Rune Thorén (c) och Bertil Jonasson (c).

1. Ökning av televerkets inleveranser av överskott till statsverket (mom. 4)

Olle Grahn och Hugo Bergdahl (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet vill" och på s. 9 slutar med "därför motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen att televerkets inleveranser av överskott till statsverket bör öka med 600 milj. kr.

För att täcka ett eventuellt underskott på grund av denna ökning bör televerket dels minska sina kostnader för forskning, dels sälja ut vissa dotterbolag.

Genom utskottets ställningstagande torde syftet med motion T233 (fp), såvitt nu är i fråga, få anses tillgodosett. Vidare torde syftet med motion T204 (c) få anses i huvudsak tillgodosett.

Vad utskottet nu har anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

> 4. beträffande *ökning av televerkets inleveranser av överskott till statsverket*
>
> att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:T204 (c) yrkande 18 och 1986/87:233 (fp) yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anfört,

2. Ökning av televerkets inleveranser av överskott till statsverket (mom. 4)

Rune Thorén och Bertil Jonasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet vill" och på s. 9 slutar med "därför motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen av televerkets inleveranser av överskott till statsverket bör öka med 300 milj. kr.

Genom detta ställningstagande torde syftet med motion T204 (c), såvitt nu är i fråga, få anses tillgodosett. Vidare torde syftet med motion T233 (fp), såvitt nu är i fråga, få anses delvis tillgodosett.

Vad utskottet nu anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

> 4. beträffande *ökning av televerkets inleveranser av överskott till statsverket*
>
> att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:T204 (c) yrkande 18 och 1986/87:233 (fp) yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anfört,

3. Monopol- och konkurrensfrågor (mom. 5)

Rolf Clarkson (m), Olle Grahn (fp), Per Stenmarck (m), Hugo Bergdahl (fp), Görel Bohlin (m), Rune Thorén (c) och Bertil Jonasson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "I avvaktan" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till ifrågavarande spörsmåls stora principiella vikt är det enligt utskottets mening angeläget att övervägandena sker inom ramen för en förutsättningslös parlamentarisk utredning.

Genom detta ställningstagande torde syftet med de motionsyrkanden som nu är i fråga få anses i huvudsak tillgodosett.

Vad utskottet nu har anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *monopol- och konkurrensfrågor*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:T204 (c) yrkande 17, 1986/87:T233 (fp) yrkandena 14 och 15, 1986/87:T811 (m), 1986/87:T812 (m) yrkande 3 i denna del och yrkande 6 samt 1986/87:T814 (fp) yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anfört,

4. Statlig teleforskning (mom. 18)

Olle Grahn och Hugo Bergdahl (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "därför motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att televerkets starkt ökade satsning på forskning inom vida fält av teleområdet är en komplicerande faktor för en samverkan mellan industri och forskare på universitets- och högskolenivå. Statlig teleforskning bör även enligt utskottets mening administreras via forskningsråd och Styrelsen för teknisk utveckling samt primärt utföras vid våra universitet och högskolor.

Av det anförda framgår att utskottet tillstyrker motionsyrkandet.

Vad utskottet nu har anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *statlig teleforskning*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:T814 (fp) yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anfört,

Avgifter för telefon i fritidshus

Televerket har genomfört en förhållandevis kraftig höjning av priserna för s.k. fritidsabonnemang. Höjningarna är avsedda att minska televerkets förlust för ifrågavarande verksamhet.

För fritidsabonnemang utgick före avgiftshöjningen en engångsavgift/ tilläggsavgift om 120 kr. per påbörjat 100-tal meter mätt fågelvägen mellan platsen för fritidsbostaden, belägen utanför teletätbygden, och gränsen för teletätbygd inom det egna telefonstationsområdet. Inom teletätbygden uttogs inga tilläggsavgifter. Begreppet teletätbygd förklaras i bilaga till denna PM. Fritidsabonnenterna betalade i övrigt normala avgifter för anslutning/ flyttning av teleabonnemang, normala kvartalsavgifter och normala trafikavgifter. Tilläggsavgift uttogs vid nytt telefonabonnemang i fritidshus eller vid flyttning av telefonabonnemang till fritidshus. För telefonabonnemang i fritidshus som kunde övertas i samband med t.ex. försäljning av fritidshus uttogs ej tilläggsavgift.

Vid avgiftshöjningen den 14 januari 1987 gjordes följande ändringar i villkoren. En grundavgift/tilläggsavgift på 400 kr. infördes för *alla* telefonabonnemang i fritidshus oavsett om de låg inom eller utom teletätbygd. Vidare höjdes den avståndsberoende ledningstaxan utanför teletätbygden på ett progressivt sätt. Taxan är lägst 500 kr. per 100 meter närmast teletätbygdsgränsen och stiger till högst 1 250 kr. per 100 meter vid 4 km:s avstånd från teletätbygden, vilket innebär minst 5 km från telefonstationen. Överslagsvis kan man räkna med att det verkliga ledningsavståndet är ca 1,4 gånger längre än uppmätt fågelvägsavstånd.

Den nya avståndsberoende taxan, som sålunda stiger med avståndet, svarar mot televerkets ökade anläggnings- och underhållskostnader vid längre ledningsavstånd där abonnentanslutningarna blir färre till det utbyggda nätet.

På grund av den ökade tillströmningen av fritidstelefoner har televerkets kostnader för telefonabonnemang i fritidshus stigit markant. För de telefoner som installerades i fritidshus under 1985/86 uppgick kostnaderna till ca 100 milj. kr., medan tilläggsavgifterna för fritidsabonnemang inbringade knappt 10 milj. kr.

För att inte övriga abonnenter med sina avgifter skall subventionera kostnaderna för dem som skaffar telefon i fritidshus har televerket ansett det mest rättvist att dessa abonnenter själva får bidra till att täcka en större del av de ökade installationskostnaderna för sina abonnemang.

Principen är att fritidstelefonerna som grupp skall bära sina kostnader. Men med den taxenivå televerket lagt är avgifterna ändock inte kostnadstäckande, vilket framgår av redovisning nedan.

Avgiften är fastställd så att alla på samma avstånd från teletätbygden betalar efter samma taxa för sin fritidstelefon oavsett televerkets kostnader i det enskilda fallet. På det sättet undviks att den som först skaffar telefon i ett område ensam får betala hela kostnaden för något som flera har nytta av. Detta innebär med andra ord att abonnent nummer ett betalar endast en del av vad hela framdragningen kostar.

För senare beställningar till samma område gäller samma taxa trots att ledningen redan är framdragen. Televerket drar av utbyggnadstekniska skäl och för att minimera investeringskostnaderna över en överblickbar period fram några ledningar i reserv, dvs. förvägsinvesteringar i nätet. Härigenom kan senare tillkommen abonnent erbjudas snabb leverans. Det är rimligt att den som tar i bruk sådan reservledning också är med och betalar in sig i anläggningen och att därigenom kostnaden för den enskilde inte skiljer sig beroende på om televerket redan investerat i ett nät eller måste bygga ut vid inkopplingstillfället.

Ledning till fritidshus som blir ledig i samband med t.ex. försäljning av huset kan övertas mot en kostnad av 200 kr. Vidare kan nytt abonnemang tecknas mot enbart 1 000 kr. av ny abonnent i fritidshuset om detta sker inom tre kvartal efter ägarbytet. Ny ledningsavgift utgår sålunda ej i sådana fall. Kunden informeras om dessa villkor när televerket fått information om en sådan planerad förändring av fritidsabonnemanget. Information om dessa villkor anges också i telefonkatalogen och i annat informationsmaterial.

Under senaste årsperioden tecknades ca 16 500 telefonabonnemang i fritidsbostäder. Efter avgiftshöjningen den 14 januari 1987 räknar televerket med att antalet beställningar på telefonabonnemang i fritidshus kommer att minska till ca 10 000 per år. Sannolikt kommer andelen inom teletätbygd att öka och genomsnittslängden för ett abonnemang att minska.

Televerkets investeringar och intäkter för fritidstelefoner utgjorde före prishöjningen för år 1986:
Investeringar ca 100 milj. kr.
Intäkter ca 10 milj. kr.
Underskott 90 milj. kr.

Efter prishöjning och minskad efterfrågan beräknas för år 1987:
Investering ca 48 milj. kr.
Intäkter ca 16 milj. kr.
Underskott 32 milj. kr.

Fritidsabonnenten betalar också liksom den vanliga telefonabonnenten en abonnemangsavgift på 428 kr. per år. Denna avgift täcker dock inte fullt drift- och undershållskostnaderna för det genomsnittliga fritidsabonnemanget.

Utformningen av teletätbygd

Utformningen av teletätbygd fastställs av teledirektör med tillämpning av följande anvisningar:

Som teletätbygd *skall* klassificeras:

a) ett område omkring varje telefonstation inneslutet av en cirkel med 1 km:s radie,

b) befintliga och blivande tätorter enligt länsstyrelsernas klassificering

som teletätbygd *kan* efter lokal bedömning klassificeras:

c) utvidgningar av områden enligt a och b ovan, som görs med hänsyn till telenätets utbyggnad och/eller bebyggelsens nuvarande eller blivande koncentration.

Gränserna för teletätbygd skall finnas inritade på samtliga stationsområdeskartor. Vid inritningen schabloniseras gränserna i största möjliga omfattning. Inom ett stationsområde kan finnas flera än *en* teletätbygd.

Om telefonstationen för området skulle dras in eller flyttas omprövas teletätbygden.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning 1
Hemställan i propositionen 1
Motionerna 2
Bakgrund 4
Utskottet 5
1. Inriktningen och omfattningen av televerkets verksamhet och investeringar 5
2. Televerkets soliditets-, räntabilitets-, prisnivå- och servicemål 6
3. Ökning av televerkets inleveranser av överskott till statsverket 8
4. Monopol- och konkurrensfrågor 9
5. Vissa taxefrågor 10
6. Vissa servicefrågor 12
7. Kompensation för tull och skatt för telesatelliter 13
8. Övriga frågor 14
9. Hemställan 15
Reservationer 17

Bilaga
PM 1987-03-12 om avgifter för telefon i fritidshus 19